

บทความวิจัย

เรื่อง ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐอเมริกา และระเบียบของภูมิภาคเอเชียในยุคหลังสงครามเย็น
(Title “Sino-American Relations and the Asian regional Order in the-post Cold war era”)

โดย

นางสาวณัฐชา สัมพลัง

รหัสนักศึกษา 05530653

เสนอ

อาจารย์เชษฐา พวงหัตถ์

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450460 การศึกษาเอกเทศ
สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

ชื่อเรื่อง : ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐอเมริกา และระเบียบของภูมิภาคเอเชีย
ในยุคหลังสงครามเย็น¹
Title : Sino-American Relations and the Asian regional Order in the-post Cold war era
ชื่อผู้วิจัย : นางสาวณัฐชา สัมพลัง รหัสนักศึกษา 05530653
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์เชษฐา พวงหัตถ์
ปีการศึกษา 2556
คำสำคัญ : Realism; Liberalism; Constructivism; ระเบียบในภูมิภาคเอเชีย;
ความมั่นคงรูปแบบใหม่

---

¹ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ณัฐชา สัมพลัง. 'ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐอเมริกา และระเบียบของภูมิภาคเอเชียในยุคหลังสงครามเย็น' (2557)

ภาษาไทย : ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐอเมริกา และระเบียบของภูมิภาคเอเชียในยุคหลังสงครามเย็น

ภาษาอังกฤษ : Sino-American Relations and the Asian regional Order in the-post Cold war era

นัจฉา สัมพลัง

บทคัดย่อ

ผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-สหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามเย็น (ค.ศ.1992 – 2012) ที่มีผลต่อระเบียบของภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่ ประธานาธิบดีหู จิ้น เทา ประกาศ the ‘New Security Concept’ และการถดถอยของอเมริกา ตลอดการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี บุช ทำให้จีน มีความเด่นชัดทั้งด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคง ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา บารัค โอบามา พยายามสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับจีน ผู้วิจัยวิเคราะห์และคาดการณ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาที่จะส่งผลกระทบต่อระเบียบของภูมิภาคเอเชียอย่างเล็งไม่ได้ โดย การใช้กรอบความคิดทฤษฎีของการเมืองโลก, ภูมิภาคนิยม และตัวแบบระเบียบของภูมิภาคเอเชีย

คำสำคัญ

Realism; Liberalism; Constructivism; ระเบียบในภูมิภาคเอเชีย; ความมั่นคงรูปแบบใหม่

Abstract

The Researcher has studied and analyzed Sino-American Relations in the post-Cold War era (1992 – 2012 A.D.) which has affected the Asian regional order – in the South East Asia. As Hu Jin Tao, the former president of China, promulgated the ‘New Security Concept’ and the deterioration of the United States of America during the Bush Administration, China had been evident both in economy and stability. The US president, Barak Obama, tries to normalize her relationship with China. The researcher analyzes and predicts that the Sino-American relations will inevitably have an impact on the Asian regional order by using relevant theoretical framework of global politics, regionalism and Asian regional order model.

Key words

Realism; Liberalism; Constructivism; Asian Regional Order; New Security Concept

บทนำ

ในช่วงสงครามเย็นสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ได้มีการจับเข่ากันระหว่างชาติมหาอำนาจหลัก 2 ชาติ หลังจากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์และสหภาพโซเวียต ทำให้สหรัฐอเมริกาได้กลายเป็นอภิมหาอำนาจ ในขณะที่เดียวกัน จีนได้เริ่มพัฒนาแข่งกับสหรัฐอเมริกา จนกระทั่ง จีนกำลังมีอำนาจเหนือกว่าสหรัฐอเมริกา เนื่องด้วยช่วงการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา จอร์จ ดับเบิลยู บุช หันไปสนใจทำสงครามในอิรักและอัฟกานิสถาน ทำให้แข็งแกร่งของสหรัฐอเมริกาอ่อนลง หลังจากที่จีนผ่านวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997-1998 จีนประกาศ The 'New Security Concept' (ความมั่นคงรูปแบบใหม่) เป็นการอยู่ร่วมกันแบบสันติ และหลังที่จีนเข้าร่วม WTO ทำให้จีนมีเงินทุนสำรองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้จีนมีศักยภาพทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจแข่งกับสหรัฐอเมริกาได้

ถ้าหากกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จะต้องคาดการณ์จากทฤษฎี ซึ่งจากการวิเคราะห์ของนักวิชาการบางคนช่วยให้เรามองเห็นและเข้าใจองค์ประกอบเหล่านี้ โดยการพิจารณาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่โดดเด่นมากที่สุด 3 ทฤษฎี คือ Realism, Liberalism และ Constructivism จะเป็นในแง่ของการเมืองเรื่องอำนาจ, ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลแบบพหุภาคี และการมีจินตภาพและกติกากำหนดการกระทำร่วมกันมากขึ้นระหว่างชนชั้นนำซึ่งนำไปสู่การสร้างสถาบันต่างๆ ตามลำดับ ทั้ง 3 ทฤษฎีนี้ จะทำให้เราเห็นภาพลักษณะของระเบียบแห่งภูมิภาคได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งจาก 3 ทฤษฎีที่ดังกล่าว

แต่ยังไม่มีชาติอื่นเข้ามาแทนที่สหรัฐอเมริกา ในการสร้างเสถียรภาพในเอเชีย ถ้าหากเทียบระดับของจีนให้เท่ากับสหรัฐอเมริกา ภายในภูมิภาคเอเชีย ต้องพิจารณาถึงระเบียบแห่งเอเชีย ซึ่งจะต้องมีกรอบต่างๆ มากำหนดความสัมพันธ์ รวมถึงคำนึงถึงชาติมหาอำนาจ แต่การที่จะมีระเบียบได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ ตั้งแต่การสิ้นสุดสงครามเย็นเป็นต้นมา ภูมิภาคเอเชียได้มีประสบการณ์กับแนวโน้มซับซ้อนจำนวนหนึ่ง ซึ่งไม่ได้ทำให้เอเชียมี 'ระบบ' ของภูมิภาคที่บูรณาการให้เห็นหนึ่งเดียว เนื่องจากในเอเชียมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และมีลักษณะของภูมิภาคที่ใหญ่ ความซับซ้อนเหล่านี้ อาจจะไม่ทำให้เกิดเอกภาพขึ้นมาได้ แต่เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน

องค์ประกอบต่างๆทำให้เกิดระเบียบ (order)² ของภูมิภาคขึ้นมาได้ แม้ว่าอาจจะไม่ได้มีลักษณะเป็นระบบ (system) อย่างแท้จริง ผลที่เกิดขึ้นตามมาจากความหลากหลายของภูมิภาคเอเชีย ทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆของสถาบันระหว่างรัฐบาลต่างๆ ระเบียบของภูมิภาคเอเชียยังคงมีองค์ประกอบหลายอย่างที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของภูมิภาค นอกจากนั้นความหลากหลายลักษณะใหม่ๆ ได้ปรากฏให้เห็นและมีผลกระทบต่อพลวัตในภูมิภาคและกำลังกำหนดระเบียบของภูมิภาครูปแบบใหม่ขึ้นมา โดยเฉพาะการปรากฏตัวของภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงที่ไม่เป็นรูปแบบเดิม (non-traditional security / NTS)³ รัฐทั้งหลายในเอเชียอยู่ร่วมกับจีนในแง่เศรษฐกิจและการทหาร ซึ่งได้รับผลประโยชน์จากทั้งสองด้าน และจีนหวังที่จะนำผลประโยชน์เหล่านี้มาสร้าง ‘กำแพง’ (Hedge) ในการต่อต้านในภายหลัง

เนื่องจากจีนเป็นสาเหตุที่เอเชียกำลังเปลี่ยนแปลง เพราะโครงสร้างของอำนาจขอบเขตของความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชียช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้รับผลกระทบจากปัจจัยสำคัญ คือ อำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีนที่เพิ่มมากขึ้น การหว่านล้อมทางการทูตของจีน และเข้าไปเกี่ยวข้องมากขึ้นในสถาบันแบบพหุภาคี (multilateral institutions) กับภูมิภาคเอเชีย โดยจีนพยายามปฏิบัติในความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาอย่างรอบคอบในการหลีกเลี่ยงการเป็นศัตรูมากเกินไปในช่วงที่สหรัฐอเมริกาเสื่อมถอย อาจจะเป็นความพยายามของจีนที่จะผงาดขึ้นมา เพื่อสถาปนาระเบียบโลกแบบพหุขั้วอำนาจรูปแบบใหม่

² ระเบียบ คือ สถานการณ์ที่เป็นการเห็นพ้องร่วมกันระหว่างตัวแสดงหลัก เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ ซึ่งเป็นผลมาจาก ซาติมหาอำนาจเดียวเป็นตัวกำหนด, คุณภาพของอำนาจ, รัฐต่างๆมีความเท่าเทียมกันทางด้านอาวุธ และรัฐต่างๆต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และระบบ/ความมั่นคงของภูมิภาค

³ ตัวชี้วัดอันหนึ่งของการเชื่อมโยงกันภายในภูมิภาค คือ การทำทายเป็นหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับ ‘ความมั่นคงที่ไม่ใช่รูปแบบเดิม’ ที่ไม่มีเรื่องของพรมแดนแห่งชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง และในปัจจุบันการทำทายเป็นเหล่านี้ได้ขยายวงกว้างไปทั่วทั้งภูมิภาค ในเอเชียมีความซับซ้อนมากพอๆกับตัวภูมิภาคเอง นอกจากนั้น ยังมีสิ่งต่างๆอีกจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะเป็นการทำทายเป็นรุนแรง แต่สิ่งที่การทำทายเป็นเหล่านี้มารวมกันคือ ข้อเท็จจริงที่ว่าการทำทายเป็นเหล่านี้ไม่สนใจเรื่อง พรมแดนของชาติ และทำให้ต้องยอมรับว่า 1)อำนาจอธิปไตยของรัฐยังมีความสำคัญ 2)การดำเนินการร่วมกันโดยทั้งรัฐประชาชาติ และหน่วยงานระดับท้องถิ่น มีความจำเป็นสำหรับการจัดการกับประเด็นปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นปัญหาภายใน กลายเป็นประเด็นปัญหาภายนอก เช่น เรื่องของสิ่งแวดล้อม, ลัทธิก่อการร้ายและกองกำลังก่อการร้ายติดอาวุธ, สาธารณะสุขและโรคระบาด และอาชญากรรมข้ามชาติ; (เชษฐา : 2556)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระเบียบของภูมิภาคเอเชียในหลังยุคสงครามเย็น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาในฐานะชาติมหาอำนาจหลักในภูมิภาคเอเชียหลังยุคสงครามเย็น ที่มีต่อระเบียบของภูมิภาคเอเชีย
3. เพื่อคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต⁴ ของระเบียบในภูมิภาคเอเชีย

สมมติฐานในการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-สหรัฐอเมริกาในฐานะชาติมหาอำนาจหลัก มีผลต่อระเบียบของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในยุคหลังสงครามเย็นถึงสมัยผู้นำยุคที่ 4 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประธานาธิบดีหูจิ่นเทา

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารจากบทความ หนังสือ งานศึกษา -วิจัย รวมถึงเข้าถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับกรอบคิดทางทฤษฎีและที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา เพื่อนำเอากรอบคิดทางทฤษฎีมาวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะเชิงพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (descriptive analysis)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ถ้าหากกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในแง่วิชาการต้องมองผ่านทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่โดดเด่นมากที่สุด 3 ทฤษฎี ซึ่งจะช่วยให้เรามองเห็นและเข้าใจองค์ประกอบเหล่านี้ได้แก่

1. Realism⁵

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นการสร้างรัฐทั้งหลายมีสิทธิเหนือดินแดนอาณาเขตของตน และมีสิทธิตามกฎหมายในการเข้าไปแทรกแซงกิจการภายใน ทั้งนี้ เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยละทิ้งความถูกต้อง ความผิด หรือความเหมาะสมสามารถใช้อำนาจทางการทหาร การปรับสมดุลแห่งอำนาจ และการแสดงความปรารถนาดี เพื่อสร้างพันธมิตรและความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ถ้าหากจีนขึ้นมาเป็นอำนาจมากขึ้นเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเศรษฐกิจของจีนเติบโตขึ้น จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางทหารได้

⁴ ในปี 2015 เป็นปีที่อาเซียน (ASEAN) จะนำความร่วมมือไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

⁵ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 5.

ซึ่งทำให้เกิดสงครามขนาดใหญ่ในอนาคตด้วยการแข่งขันทางกำลังทหาร แนวคิด realism จึงถูกมองว่าเป็นมุมมองที่เน้นการเมืองเรื่องอำนาจ มุมมองที่อยู่ในทฤษฎีนี้ได้แก่

1) Security Dilemma

ถ้าหากรัฐใดยิ่งเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐของตน โดยการเพิ่มกองกำลังทางทหารและอาวุธ ยิ่งทำให้รัฐอื่นๆเกิดความไม่มั่นคงและนำไปสู่การเสริมสร้างความมั่นคงเช่นเดียวกัน และถ้าหากระงับการเสริมสร้างกองกำลังและอาวุธ ทำให้ระดับความมั่นคงอ่อนลงและอาจถูกโจมตีได้ ดังนั้น เมื่อนำทฤษฎีนี้มาเทียบกับการสร้างความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาแล้ว สังเกตได้ว่า สหรัฐอเมริกาพยายามที่จะขยายอาณาเขตของฐานทัพออกไปนอกภูมิภาคของตน โดยเฉพาะในแถบมหาสมุทรแปซิฟิก และพยายามที่จะช่วยเหลือประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การช่วยเหลือในเหตุการณ์ภัยพิบัติ ด้วยการให้ทหาร รถทหารในการส่งคน และสิ่งของช่วยเหลือ ซึ่งแสดงถึงแสนยานุภาพอย่างหนึ่ง

2) Balance of power⁶

จากมุมมองหนึ่งของทฤษฎีRealism รัฐต่างๆต้องมีความเท่าเทียมกัน เพื่อถ่วงดุลอำนาจในภูมิภาค และเมื่อนำวิถีของ Realism มาประกอบ ทำให้มีความขัดแย้งกับวิถีของอาเซียน ที่ทุกประเทศในภูมิภาคต้องมีความเท่าเทียมกันและจะต้องไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน

3) Hegemonic system⁷

การพยายามครอบงำรัฐอื่นๆด้วยการแสดงความปรารถนาดี มิได้มีการบังคับให้รัฐนั้นๆมาเป็นพันธมิตร ซึ่งจะเทียบได้กับความพยายามของจีนในการสร้างพันธมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างพม่า ลาว เวียดนามและไทย เป็นต้น โดยเป้าหมาย อาจเป็นการขยายความสัมพันธ์เพื่อให้ตนได้ประโยชน์ และขจัดคู่แข่งที่จะเข้ามาดึงพันธมิตรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกามีความมุ่งมั่นที่จะสร้าง ‘กำแพง’ (hedge) เพื่อปิดล้อมจีน

2. Liberalism⁸

แม้จะได้รับการยอมรับ แต่รัฐทั้งหลายในภูมิภาคจะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยการควบคุมจากสถาบันองค์กรเหนือชาติ เนื่องจากในภูมิภาคนี้มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม จึงต้องการองค์กรเหนือชาติทำให้ทุกรัฐยอมรับในความเป็นเอกภาพของภูมิภาค และลดการใช้กำลังทางทหาร โดยเฉพาะการขยายกองกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกา

⁶ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ฌัฐชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 5.

⁷ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ฌัฐชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 6-7.

⁸ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ฌัฐชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 7-8.

3. Constructivism⁹

การที่จะเข้าใจ constructivism ได้ดีขึ้น จำเป็นต้องพิจารณาจากรากฐานทางความคิดของแนวคิดนี้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ‘การประกอบสร้าง’ แม้ว่าโดยทั่วไปเรามักจะมองว่าการประกอบสร้างเกี่ยวข้องกับสิ่งของต่างๆ ในเชิงกายภาพ ความสัมพันธ์ต่างๆ สามารถสร้างขึ้นได้ โดยคำนึงถึงบรรทัดฐานสากล ไม่สนใจต่อความถูกต้องหรือสิ่งที่ผิดหรือสิ่งที่เหมาะสม มีเป้าหมายเพียงแต่เพื่อสร้างความสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์แห่งชาติ

ระเบียบของภูมิภาคเอเชีย

คือสถานการณ์ที่เป็นการเห็นพ้องร่วมกันระหว่างตัวแสดงหลัก เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ ซึ่งเป็นผลมาจาก ชาตินิยมอำนาจเดียวเป็นตัวกำหนด, คุณภาพของอำนาจ, รัฐต่างๆ มีความเท่าเทียมกันทางด้านอาวุธ และรัฐต่างๆ ต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และระบบ/ความมั่นคงของภูมิภาค ซึ่งมีตัวแบบทางทฤษฎีที่เป็นทางเลือกถึง 6 ตัวแบบ ได้แก่

1) Major Power Rivalry¹⁰

เป็นการจับคู่กันระหว่างชาตินิยมอำนาจ โดยชาตินิยมอำนาจนั้นจะต้องก้าวขึ้นมาเท่าเทียมในเชิงเปรียบเทียบกับชาตินิยมอำนาจที่ความมั่นคงและอำนาจสูงกว่า ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการทำทายอำนาจต่อกันได้

2) Condominium of Power

เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ใช้อธิบายและคาดการณ์ระบบของเอเชียในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความสัมพันธ์ของชาตินิยมอำนาจที่ครอบงำ 2 ชาติ ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งหมายถึงจีนและสหรัฐอเมริกา แม้ว่าความเป็นไปได้จะยังอยู่ห่างไกล¹¹ ชาตินิยมอำนาจที่ต้องการเข้าครอบงำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความไว้วางใจกัน แม้ว่าจะไม่เป็นพันธมิตรต่อกัน อีกทั้งทำให้ชาตินิยมอำนาจที่เข้าครอบงำภูมิภาคนี้ สามารถร่วมมือกัน ในการควบคุมรัฐทั้งในภูมิภาคอย่างสันติ

3) Concert of Powers

ตัวแบบนี้ เป็นตัวแบบที่จะต้องไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นในระดับระหว่างรัฐ เป็นการร่วมกันรักษาสันติภาพ โดยไม่มีรัฐใดรัฐหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่ารัฐอื่นๆ มีความเท่าเทียมกันทางด้านอาวุธ

⁹ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ฌัฐชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 8.

¹⁰ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ฌัฐชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 9.

¹¹ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ฌัฐชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 9-10.

และรัฐต่างๆต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ¹² การที่ concert of powers จะเห็นได้ชัดเต็มทั่วภูมิภาคได้นั้น 1) จำเป็นต้องมีความเห็นพ้องต้องกันอย่างเปิดเผยร่วมกันมากขึ้นในเรื่องของความเป็นประชาคมและความรับผิดชอบ 2) การสร้างความเป็นสถาบันระดับสูงขึ้นระหว่างชาติมหาอำนาจที่เกี่ยวข้อง โดยการปรากฏตัวของจีนในการประชุมร่วมกันในแบบพหุภาคีซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการเป็นอย่างตัวแบบนี้ได้ จีนได้มีความไว้ใจแก่กลุ่มที่เข้าร่วมในเพียงส่วนที่จีนเองมองว่าจีนมีความอ่อนด้อยมากกว่าและต้องการที่จะมีอำนาจมากขึ้น บนพื้นฐานของพหุภาคีนิยม แต่ถ้าจีนมองว่าตนเองมีอำนาจเหนือคู่พันธมิตรจีนจะทำการเจรจาแบบทวิภาคี เช่น ข้อพิพาทเรื่องอาณาเขตจึงเป็นผลให้การเป็น a five – power concert อาจจะไม่เกิดขึ้น การเป็น Concert of power นี้ทำให้ภูมิภาคนี้สามารถเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ โดยรัฐต่างๆและรัฐที่ต้องการจะครอบงำจะต้องไม่แสดงความเหนือกว่าแก่รัฐอื่นๆเช่นกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีของอาเซียน โดยกล่าวได้ว่า รัฐทั้งหลายเปรียบเสมือน ‘วงมโหรี’ ที่ผู้เล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆในตำแหน่งต่างๆ ที่ต้องแสดงออกมากให้เป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อให้บทเพลงออกมาอย่างลื่นไหล ซึ่งความร่วมมือทั้งหลายนี้เป็นวิธีที่จะทำให้เกิดเสถียรภาพที่มั่นคงขึ้นในภูมิภาค

4) Normative Community

ถ้าหากต้องการกระชับของภูมิภาคจะต้องมีกฎบัตรหรือสถาบันมารองรับ แต่ถ้าไม่มีสองสิ่งนี้ จะต้องมีเป้าหมายร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างหลวมๆ เพื่อนำไปสู่ บรรทัดฐานเดียวกัน และผลประโยชน์ร่วมของทั้งภูมิภาค เช่น จีนได้มีนโยบาย The ‘New Security Concept’ เพื่อมีเป้าหมายร่วมกันกับนโยบายของASEAN

5) Complex Interdependence¹³

เป็นตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และด้านอื่นๆระหว่างชาติต่างๆในบริบทของโลกาภิวัตน์ที่เคลื่อนไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ตัวแสดงหลักในตัวแบบนี้ไม่ใช่รัฐ-ชาติ แต่เป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐและกระบวนการต่างๆจำนวนมาก ซึ่งหลายอย่างไม่สามารถชี้ชัดออกมาได้ชัดเจนในเชิงปริมาณ แต่เป็นการทำงานในระดับของสังคม ที่มีการพึ่งพากันอย่างสลับซับซ้อนอย่างตัวแบบนี้ ทำให้ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้ง สร้างสันติภาพและเสถียรภาพให้เกิดภายในภูมิภาคนี้ เนื่องจากรัฐต่างๆ ได้มีความผูกพันและพึ่งพาอาศัยกันกันอย่างกว้างขวาง

¹² รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ๓๓๓๓๓๓๓๓ (อ้างแล้ว) : หน้า 10.

¹³ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย ๓๓๓๓๓๓๓๓ (อ้างแล้ว) : หน้า 12.

6) Hub and Spokes

เป็นตัวแทนของระบบแห่งเอเชีย ระบบการเป็นพันธมิตรแบบ ‘คุมล้อและซี่ล้อ’¹⁴

ความสัมพันธ์ระหว่างชาติมหาอำนาจในภูมิภาคนั้นกับรัฐต่างๆในภูมิภาค เป็นความสัมพันธ์แบบทวิภาคี ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการเกิดระบบในภูมิภาค โดยโครงสร้างของระบบนี้มีแนวโน้มระยะยาวที่จะนำไปสู่การบูรณาการชาติหลักๆให้เข้ามาอยู่ในเครือข่ายความมั่นคงร่วม เพราะสามารถรักษาเสถียรภาพทางด้านยุทธศาสตร์และการพัฒนาเศรษฐกิจทั่วภูมิภาค รวมถึงความขัดแย้งระหว่างรัฐที่เป็นพันธมิตร โดยเฉพาะในเรื่องทางภูมิศาสตร์ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างชาติมหาอำนาจในเอเชีย มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลาง โดยสหรัฐอเมริกาถูกมองว่าเป็นคุมล้อ และชาติที่เป็นพันธมิตรแบบทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาเป็นซี่ของล้อ ถ้าหาก ในภูมิภาคเอเชีย มีสองชาติมหาอำนาจเป็นคุมล้อทั้งคู่ จะไม่สามารถทำให้เกิดเป็นระบบเดียวกันได้ แม้ว่าแต่ละคุมล้อเป็นแบบพหุภาคีนิยมก็ตาม แต่ถ้าทั้งสองเข้ามาอยู่ในระบบเดียวกันจะกลายเป็นแบบทวิภาคีนิยม

ผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำกรอบแนวความคิดเรื่องการเมืองโลก (Global Politics) ได้แก่ Realism, Liberalism และ Constructivism ในมุมมองที่อยู่ในทฤษฎี realism นั้นประกอบไปด้วย Security Dilemma, Balance of power และ Hegemonic System นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชาติมหาอำนาจจีนและสหรัฐอเมริกา

ส่วนในระเบียบของภูมิภาคเอเชียได้นำตัวแทนทางทฤษฎี 6 ตัวแบบมาวิเคราะห์ ได้แก่ Major Power Rivalry, Condominium of Power, Concert of powers, Normative Community, Complex Interdependence และ Hub and Spokes

กล่าวได้ว่า หลังจากสิ้นสุดในยุคสงครามเย็นในปี.ศ. 1991 ทำให้โลกที่เป็นระบบสองขั้วอำนาจ เป็นระบบขั้วอำนาจเดียว โดยการนำของสหรัฐอเมริกา กลายเป็นอภิมหาอำนาจครอบงำ (hegemonic superpower) โดยเฉพาะประสิทธิภาพด้านการทหาร และจีนได้ผงาดขึ้นมาเป็นอำนาจในด้านเศรษฐกิจ เพราะผลจากการเปิดประเทศ และการปฏิรูปเศรษฐกิจใน 10 ปีที่ผ่านมา ก่อนการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น ทำให้จีนเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งจีนได้นำระบบลำดับชั้นอำนาจแบบเก่าของจีน คือ “ระบบบรรณาการ” หรือ “จิมก้อง” (Tribute System) กลับมาใช้อีกครั้งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้

¹⁴ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมปลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 12-13.

1. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในช่วงสงครามเย็นและการสิ้นสุดของสงครามเย็นในแง่ของระเบียบของภูมิภาคเอเชีย

จากสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนสงครามเย็นจนถึงยุคสมัยหลังสงครามเย็น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเด่นของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ ทฤษฎี realism ดังนี้ รัฐเป็นตัวแสดงหลักในแง่ของผลประโยชน์ คือ อำนาจทางด้านอาวุธ และ ไม่มีรัฐใดมีอำนาจเหนือรัฐต่างๆ โดยรัฐต่างๆเป็นตัวแสดงหลัก จึงนำไปสู่ความขัดแย้งและสงคราม ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะชาติมหาอำนาจต้องเผชิญหน้ากับหลัก security dilemma เป็นการเผชิญหน้าในสภาวะอนาธิปไตย (anarchy) ระหว่างการเสริมสร้างอาวุธ ซึ่งเสี่ยงต่อการกระตุ้นให้รัฐอื่นๆตอบโต้แบบเดียวกัน และถ้าไม่มีการตอบโต้ทางอาวุธจะทำให้เสี่ยงต่อความอ่อนแอด้านความมั่นคง ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาในแง่ของระเบียบภูมิภาคเอเชีย มีความสัมพันธ์ที่คล่องกันในเรื่องของรัฐเป็นตัวแสดงหลัก มีการประชุมร่วมกัน ความพยายามในการสร้างคุณภาพของอำนาจ เห็นได้จากการพยายามเข้าร่วมในองค์กรหลักของภูมิภาคเอเชีย โดย ASEAN การให้ความสำคัญกับอำนาจอนาธิปไตย (anarchy) การดำเนินการร่วมกันโดยทั้งรัฐประชาชาติและหน่วยงานระดับท้องถิ่น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชาติมหาอำนาจหลักจีนและสหรัฐอเมริกา

ในมุมมองทางทฤษฎีrealism ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างชัดเจน ในเรื่องเสถียรภาพทางทหารที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อนำมาพิจารณากับมุมมองที่อยู่ในทฤษฎีrealism ได้แก่ security dilemma ซึ่งต่างขยายกองกำลังเพื่อผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก เช่น การขยายตัวของฐานทัพและกองกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกา และ แผนพัฒนา 5 ปีของจีน¹⁵ ในมุมมองbalance of power เป็นสร้างกองกำลังเพื่อถ่วงดุลอำนาจระหว่างมหาอำนาจสองชาติในภูมิภาคเอเชีย จากการให้ความสำคัญในความร่วมมือกันมากขึ้นเป็นบรรทัดฐานในการเมืองโลกของ liberalism นักทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า รัฐต่างๆ สามารถติดต่อกันได้อย่างสงบสันติ สามารถร่วมลงนามในสนธิสัญญาในการไม่รุกรานกัน และร่วมกันรับผิดชอบในกำลังทหาร เช่น จีน มีนโยบาย 'the new security concept' เพื่อให้สอดคล้องกับ ASEAN Way คือ การไม่แทรกแซงกันในกิจการภายใน โดย มีการควบคุมจากสถาบันองค์กรเหนือชาติ เนื่องจากภูมิภาคนี้ความหลากหลาย สหรัฐอเมริกามีความพยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน¹⁶ จากแนวทฤษฎี constructivism นักทฤษฎีแนวนี้ให้เหตุผลว่า บรรทัดฐานสากล ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญของการประกอบสร้างทางสังคม เป็นสิ่งที่สร้างขึ้น เพื่อเป้าหมายในเชิงรุก ที่เป็นผลประโยชน์ของรัฐใดรัฐหนึ่ง สามารถสร้าง

¹⁵ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมปลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 30-31.

¹⁶ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมปลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 31.

ผลกระทบที่ทรงพลังต่อการกระทำและการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐต่างๆ ดังนั้น สงครามจึงเป็นวิธีที่เป็นการแข่งขันกันเพื่อแสวงหาอำนาจ และองค์ประกอบหลักของอำนาจ¹⁷

3. ความสามารถของจีน ที่มีมากขึ้นในภูมิภาคเอเชีย

จากความพยายามของจีนในการช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใน ASEAN ทำให้เป็นวิธีที่จีนใช้ในการครอบงำโดยไม่ใช้การบังคับ แต่เป็นการแสดงว่าปรารถนาดี ซึ่งเป็นมุมมองของ Hegemonic system ในทฤษฎีrealism ซึ่งจีนพยายามดึงประเทศต่างๆในภูมิภาคASEAN มาเป็นพันธมิตร เพื่อป้องกันการตั้ง ‘กำแพง’ (hedge) เพื่อปิดล้อมจีนของสหรัฐอเมริกา โดยจีนสร้างความสัมพันธ์แบบทวิภาคีกับประเทศต่างๆ

จีนไม่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาเป็นชาติมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย ปรารถนาที่จะมีบทบาทครอบงำเอเชีย และสลายอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา เพื่อหวังที่จะเป็นเพียงขั้วอำนาจเดียวในภูมิภาค โดยการสวมมิกค์จากประเทศอื่นๆในภูมิภาค

4. ผลกระทบที่เอเชียจะได้รับ ในความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามเย็น ถึงการสิ้นสุดสมัยประธานาธิบดีหูจิ่นเทา

จีนเป็นสาเหตุที่เอเชียกำลังเปลี่ยนแปลง เพราะโครงสร้างของอำนาจขอบเขตของความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชียช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้รับผลกระทบจากปัจจัยสำคัญ คือ อำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีนที่เพิ่มมากขึ้น การหว่านล้อมทางการทูตของจีน และเข้าไปเกี่ยวข้องมากขึ้นในสถาบันแบบพหุภาคี (multilateral institutions) กับภูมิภาคเอเชีย โดยจีนพยายามปฏิบัติในความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาอย่างรอบคอบในการหลีกเลี่ยงการเป็นศัตรูมากเกินไปในช่วงที่สหรัฐอเมริกาเสื่อมถอย อาจจะเป็นความพยายามของจีนที่จะผงาดขึ้นมา เพื่อสถาปนาระเบียบโลกแบบพหุขั้วอำนาจรูปแบบใหม่ โดยจีนนำตัวแบบ hegemonic system มาใช้ จากยุทธศาสตร์ ‘Taoguang, yanghui’ ของเต็งเถี่ยวผิง อีกทั้งนำวิธีของตัวแบบ major power rivalry ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้คือ ‘ระบบบรรณาการ/จิมก๊อง’ กลับมาใช้เพื่อการครอบงำเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่หวั่นต่อการท้าทายชาติมหาอำนาจที่ครอบงำภูมิภาคนี้ได้อย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งในทางความสัมพันธ์กับชาติต่างๆในภูมิภาค ทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาต่างมีความสัมพันธ์ในแบบทวิภาคี ซึ่งทั้งสองต่างต้องการเป็นเพียงชาติมหาอำนาจหลักเพียงชาติเดียวในภูมิภาค โดยตามตัวแบบของ ‘ศูนย์กลางและซี่ล้อ’ (‘hub and spokes’ system)¹⁸ จะเปรียบได้ว่า ทั้งสองต้องการเป็นศูนย์กลาง จะเห็นได้จากที่จีนและสหรัฐอเมริกาพยายามเลี่ยงความสัมพันธ์แบบพหุภาคี แต่ใน ‘วิถีของอาเซียน’ (ASEAN Way) เน้นในเรื่องการรักษาสันติภาพ ไม่มีชาติใดมีอำนาจและ

¹⁷ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมปลั่ง (อ้างแล้ว) : หน้า 32.

¹⁸ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมปลั่ง (อ้างแล้ว) : หน้า 34.

อิทธิพลมากกว่ากัน ซึ่งเป็นลักษณะตามตัวแบบ concert of powers ดังนั้น หลังจากที่จีนผ่านวิกฤตเศรษฐกิจจีนในปีค.ศ. 1997-1998 จีนได้สร้างนโยบาย the 'New Security Concept' เพื่อให้เข้ากับนโยบายของ ASEAN¹⁹ รวมถึงการดำเนินการของ ASEAN ในการเปิดประชาคม ASEAN ในปีค.ศ. 2015 ซึ่งแสดงถึงการมีบรรทัดฐานเดียวกันตามตัวแบบ normative community ซึ่งเป็นตัวแบบที่แสดงถึงความเป็นไปได้ในการปรากฏตัวของความร่วมมือเป็นประชาคม ในส่วนความปรารถนาการเป็นชาติมหาอำนาจในเอเชียของทั้งจีนและสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ความตึงเครียดในด้านต่างๆ ที่มีภายในภูมิภาคลดลง จีนและสหรัฐอเมริกาก็ต้องหาทางยุติการคุกคามต่อกัน โดยทั้งสองชาติต้องมีความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งนำไปสู่ตามแบบของ Condominium of powers นอกจากความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงแล้ว ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และด้านอื่นๆ ระหว่างชาติต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว เป็นความสัมพันธ์ที่สำคัญของจีน และสหรัฐอเมริกาที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจากตัวแบบ complex interdependence ทำให้เห็นถึงการพึ่งพาอาศัยกันอย่างสลับซับซ้อนภายในภูมิภาคและได้ขยายขอบเขตกว้างออกไป²⁰ เพื่อเป็นเครื่องมือที่มีพลังในการป้องปรามไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และทำให้เกิดสันติภาพและเสถียรภาพขึ้นในภูมิภาค

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำกรอบแนวความคิดเรื่องการเมืองโลก (Global Politics) ได้แก่ Realism, Liberalism และ Constructivism ในมุมมองที่อยู่ในทฤษฎีrealiam นั้นประกอบไปด้วย Security Dilemma, Balance of power และ Hegemonic System นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชาติมหาอำนาจจีนและสหรัฐอเมริกา จากการวิเคราะห์ของนักวิชาการกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง จากสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนสงครามเย็นจนถึงยุคหลังสงครามเย็น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา หลังจากสิ้นสุดในยุคสงครามเย็นในปีค.ศ. 1991 ทำให้โลกที่เป็นระบบสองขั้วอำนาจ เป็นระบบขั้วอำนาจเดียว โดยการนำของสหรัฐอเมริกา กลายเป็นอภิมหาอำนาจครอบงำ (hegemonic superpower) โดยเฉพาะประสิทธิภาพด้านการทหาร และจีนได้ผงาดขึ้นมาเป็นอำนาจในด้านเศรษฐกิจ เพราะผลจากการเปิดประเทศ และการปฏิรูปเศรษฐกิจใน 10 ปีที่ผ่านมา ก่อนการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น ทำให้จีนเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นการปรากฏลักษณะเด่นของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ ทฤษฎี realism ดังนี้ รัฐเป็นตัวแสดงหลักในแง่ของผลประโยชน์

¹⁹ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 34.

²⁰ รายละเอียดดูในรายงานวิจัย รัชชชา สัมพลัง (อ้างแล้ว) : หน้า 35.

คือ อำนาจทางด้านอาวุธ และ ไม่มีรัฐใดมีอำนาจเหนือรัฐต่างๆ โดยรัฐต่างๆเป็นตัวแสดงหลัก ที่นำไปสู่ความขัดแย้งและสงคราม ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะชาติมหาอำนาจต้องเผชิญหน้ากับหลัก security dilemma เป็นการเผชิญหน้าในสภาวะอนาธิปไตย (anarchy) ระหว่างการเสริมสร้างอาวุธ ซึ่งเสี่ยงต่อการกระตุ้นให้รัฐอื่นๆตอบโต้แบบเดียวกัน กล่าวได้ว่า รัฐต่างๆทำไปเพราะผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งสองชาติมหาอำนาจต่างพยายามสร้างกองกำลังเพื่อถ่วงดุลอำนาจ ในรูปแบบของ balance of power เมื่อสหรัฐอเมริกามีความอ่อนแอทางด้านเศรษฐกิจ จีนจึงอาศัยโอกาสนี้ผงาดขึ้นมา โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ และมีแผนที่จะเพิ่มกำลังทางด้านยุทธโศปกรณ์ และเงินวาระบบ Hegemonic system คือ ความปรารถนาที่จะเป็นเพียงชาติมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียวในภูมิภาค โดยทำให้ประเทศเหล่านั้นเข้ามาเป็นมิตร โดยที่จีน ไม่ได้บังคับ จากความต้องการที่จะสามารถพัฒนาทางการทูตระหว่างภูมิภาคเอเชียกับจีนและสหรัฐอเมริกาได้ ทั้งสองชาติมหาอำนาจต้องปรับตัวให้ มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวกับภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีมุมมองแบบ liberalism ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ความสัมพันธ์ต่อกันหลายช่องทาง, ประเด็นปัญหาต่างๆที่มีความเป็นพหุ และการเสื่อมสลายของการใช้และประสิทธิภาพในการใช้กำลังทหาร และสุดท้ายการสร้างความเป็นมิตรจาก constructivism แม้ว่าจะจะเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด ผลกระทบของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา ในช่วงหลังยุคสงครามเย็นจนถึงยุคผู้นำรุ่นที่ 4 ของจีน คือ จีนเป็นสาเหตุที่เอเชียกำลังเปลี่ยนแปลง เพราะโครงสร้างของอำนาจขอบเขตของความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชียช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้รับผลกระทบจากปัจจัยสำคัญ คือ อำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีนที่เพิ่มมากขึ้น การหว่านล้อมทางการทูตของจีน และเข้าไปเกี่ยวข้องมากขึ้นในสถาบันแบบพหุภาคีกับภูมิภาคเอเชีย จากการผงาดขึ้นมาของจีนในช่วงที่สหรัฐอเมริกาหันไปสนใจการทำสงครามกับอิรักและอัฟกานิสถาน ทำให้จีนก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ และกำลังก้าวหน้าในด้านทหาร เป็นการขยายกองกำลังทางทหารที่จะสัมพันธ์กับการขยายทางเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกาที่เพิ่งหันมาพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนเมื่อบารัค โอบามาเป็นประธานาธิบดี แม้ว่าสหรัฐอเมริกาส่งแสดงท่าทีที่ดีกับจีน แต่สหรัฐอเมริกาเองพยายามหาทางที่จะปิดล้อมจีนจากการขยายตัวของจีนลงมาทางใต้ ซึ่งก็คือใน ASEAN ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงสร้างพันธมิตรกับประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้ เพื่อดึงพันธมิตรของจีนให้มาเป็นของตน จีนได้มีความพยายามที่จะครอบงำภูมิภาคนี้โดยใช้ ‘ระบบบรรณาการ/จิมก๊อง’ เพื่อสลายอำนาจของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน ด้วยความปรารถนาของทั้งสองชาติมหาอำนาจในการเข้ามาเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ ถ้าจะกำหนดให้เป็นเพียงมหาอำนาจเดียว คงไม่สัมพันธ์กับวิถีของอาเซียน ทั้งสองชาติมหาอำนาจจึงปรับความสัมพันธ์ทางการทูตโดยจีน ประกาศ The ‘new security concept’ และสหรัฐอเมริกาได้สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับจีน โดยเริ่มมี

การหารือในแบบทวิภาคี เพื่อเพิ่มความเชื่อถือซึ่งกันและกัน กระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ตลอดจนขยายความร่วมมือด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม จีนยินดีที่จะ ดำเนินการหารืออย่างจริงจังกับสหรัฐฯ ต่อไป เพิ่มความเชื่อถือและแก้ไขข้อข้องใจ จึงเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาในแง่ของระเบียบภูมิภาคเอเชีย สามารถนำไปสู่ตัวแบบ condominium of powers ได้ แม้จะไม่มีความเป็นพันธมิตรต่อกัน ในการครอบงำชาติมหาอำนาจ รองในภูมิภาค การพัฒนาสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่เริ่มดีขึ้นระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา และความอ่อนลงของระดับยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา จากเหตุนี้ทั้งสองชาติมหาอำนาจพร้อมที่จะ เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะใน ASEAN เพราะมีความสัมพันธ์ที่คล้องกันในเรื่องของรัฐ เป็นตัวแสดงหลัก มีการประชุมร่วมกันในแบบพหุภาคีมากขึ้น ความพยายามในการสร้างดุลยภาพ ของอำนาจโดยการให้ความสำคัญกับอำนาจอนาธิปไตย (anarchy)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์เชษฐา พวงหัตถ์ ที่ได้ให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และความช่วยเหลือ อันเป็นประโยชน์ ต่อการวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ กระทั่งรายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้ง ขอขอบพระคุณอาจารย์บุญฑริกา เจริญชินวุฒิ ที่ได้ให้คำปรึกษา และการสนับสนุน รวมถึงขอขอบพระคุณการให้ความสนับสนุนจากคุณพ่อ คุณแม่ และเพื่อนๆ

เอกสารอ้างอิง

ณัฐชา สัมพลัง. (2557).*ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐอเมริกา และระเบียบของภูมิภาคเอเชียในยุคหลัง สงครามเย็น*. สารนิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.